

گهراڻه وهي ٺه سٽيڙه ڪان

گه رانه وهی نه ستیره کان

خه بات عارف

گه پانه وهی نه ستیره کان

خهبات عارف
گهرا نهوهی نهستی رهکان
وینهی بهرگ: علی رضا اسپهبد
چاپی یهکههه، ستوکههولم، ۱۹۹۷

ISBN 91-89014-11-1

APEC FÖRLAG

BOX 3318, 163 03 SPÅNGA-SWEDEN

TEL: 08-761 81 18 FAX: 08-761 24 90

چاپی دووههه، ستوکههولم، ۲۰۱۰

BOKFÖRLAGET AURA

VÄSTERTORPSVÄGEN 142

129 44 HÄGERSTEN-SWEDEN

info@aura-publishit.com

aura.aura@comhem.se

khabat.aref@comhem.se

Liv:
om genom tusen dödar
tusen helveten -
mot dig går jag på nytt.
Dig vill jag bygga tempel,
dig lovsjunga,
dig resa pyramider i mitt inre.
Hård är din kärlek
dina smekningar är gissel
dina famntag släggslag –
jag dignar, mina fötter snavar –
mot dig går jag på nytt.
Slå mig till jorden
krossa mig till stoft
vrid varats saft ur mitt väsen –
jag skall resa mig
hamra på dina portar:
kort är din smärta
men din fröjd är evig! –
jag går mot dig på nytt.

Elmer Diktonius

ئەمە خۆشەويستىيى منە!

لەم دىنيا پىر ئازارەو، دەست بە دانانى يەكەم ئاوازىم ئەكەم و ھەر لەناو ئەم ئازارەشا، كۆتايى بە دوائىم ئەھىنم. لەناو ئىوھدا، ئەي ئەو دلە بىزارانەي، لەگەل يەكەم فرمىسكىما ئەپرژىنە سەر پرووى ئەم خاكە و لەگەل يەكەم فرمىسكىشا كۆتايىتان بە چاوى گىراوم ئەبىنم. لەناو ئىوھدا؛ ئەي بالندەكانى برووسكە، ئەپرژىمە ناو مەزنتىر زەرياي خۆشەويستى و سووتانەوھ. لەو پوژەوھى لەناو زەرياي خۆشەويستى و سووتانى ئىوھدا ئارام گرتوھ و سەرى خۆم كىرەتە پەناگاي ئازارتان، ھەرچى ئەبىنم ھەر گولە و لەنيوانى پەنجەكانما چىرۆ ئەكا. ھەرچى ئەبىنم، ھەر خورى توورەبوونە و تىشكەكانى فرى ئەداتە سەر دلەم. ھەرچى ئەبىنم، ھەر ئىوھن. بۆيە عەشقى ھەمووتان لە چاوەكانى مندايە و خۆشم ئەوین.

ئەمە خۆشەويستىيى منە!

ئەمە خۆشەويستىيى منە و كە دوور ئەبن، پىر بە دلەم، تاسەي گەرانەوھتان ئەكەم و كە لىم نىزىك ئەبنەوھ، ئەمەوئى بىنە بارانى مەزنى و بىرژىنە چاوەكانمەوھ. ئەمە خۆشەويستىيى منە، بۆيە لە گەردەلوولى رەشتىر پوژەكانى ژيانىشما، ئىوھ پرووبارى خۆشىن و ئەپرژىنە پەرى دلەمەوھ، رىيى بىبابانە

وشكه كانى بىر كر دنه وه م لى ئە گرن و ئىتر نه حەزى وشكبوون،
نه په لامارى بىئومىدى، ناگه پىنه وه بۆ لام و خويان له ناو
خوينه كه ما حەشار نادن.

ئەمە خو شە وىستى منە و بۆ يە كه م جار كه زمانى عە شقم پڙا،
وهك رىبوارىكى وىلى رىي تە نىايى و خو خوار دنه وه، ئىوهم
ناسى و له نيو دنياى خە ونه كانتانا مالى بووم. ئىوهم ناسى
و ھەر له وىوہ شە تلى يە كه م نە مامى ئازارم، لە سەر دلم؛ بە
خوينه كهى دلى ئىوہ، بە بىزار بوونتان، گە شەى كرد.

بىزار بوونتان: ئەو ھىزە ئە فسووناويىيە، فىرى كردووم سەرم
ئاوقاى مەزنترىن خوليا بىت بۆ ديارى كردنى جىپىي خوم.
بىزار بوونتان: شالاوى ئەو ئاگرە ئە بە دىيە، كه لە ناويا پىم
گرتووہ و فىرى كردووم، دەست لە زەمىنەى خوڤاگرتنم
گىر كه م و بۆ عە شقىكى تر بسووتىم.

ئەو عە شقەى باوہر و مەزنى، بۆ نيو دلە مردووہ كانى ناو ئىوہ،
لە تارىكترىن شەوا، كىش ئە كات و فىرى يە كه م توورە بوونە.
ئەمە خو شە وىستى منە و كاتى لە دواپلەى خو شە وىستىيا
ئە سووتىم، تە نيا ئىوہن، ئەى ئەو دلە بىزارانەى لە گەل يە كه م
فرمىسكتانا، ئە پڙىمە سەر رووى ئەم خاكە و فىرم ئە كەن:
"خوشە وىستى درەختىكە و ھەر لقىكى مەوداى تايبەتى
خوى ھەيە." لە گەل يە كه م فرمىسكىشا، كۆتايىم بە چاوى
گرياو تان ئە بىنن.

گول

گولیک: بۆ قژی کالی تو.
گولیک: بۆ نیو دسته کانی مائاواپی.
گولیک: بۆ ئەو جیماچانهی له نیو چاو و لاروومه تان،
به جیم هیشتوون.
: بۆ باوهشی ئەو کۆلانهی، ئیوارهیەک، له گری
عه شقی گرتین و تا سووتانی بالنده کانی ئەقینی نیو لانهی
دل، له پالمانه وه داگیرسا.
: بۆ شنهی ئەو نهرمه بایه ی سیمای په ست و
ساته کانی خه مینی، له بۆی به هاران ئەگرتین.
گولیک: بۆ ئەو په پوولانهی، به په نگاله ی خه ونه کانمان،
باله کانیا ن ته ر ئەکرد و په لکه زیڕینه ی شادییان،
به سه رمانا دائه باران.
: بۆ گولدانی ئەو شه وانهی، به رله وه ی گری جودایی
کسپه له دلمان هه لسینی، ئاویزانی یه ک ئەبووین و
له رووباری تینووی یه کمان ئەخوارده وه.
گولیک: بۆ نیو دسته کانی مائاواپی.
گولیک: بۆ ئەو جیده ستانه ی له سه ر سینگ و
له نیو رانان به جیم هیشتوون.
له نیو شه وی دلا گولیک،

بۆ بريسكى چاوهكانت ئه پروينم و
په نجه ره يهك بۆ سيمای پاکی ئايينده،
بۆ دیداری کلووی خهونه ئاله كانمان ئه كه مه وه.
گولیک و تو دواگول و تاقه گولی،
بالات له نیو دهسته كانما گه وره بووبی، گه وره بیی.
گولیک: بۆ بالای تو.
گولیک: بۆ نیو دهسته كانی مائاوايي.

۱۹۹۲/۳/۲۱

ح...ال!

ئيوه، گولاي ئازار و ههتاوي نيگه راني بوون. دلش، رهنگاله يه كي بيھيز، له بهر ته رزه ي دل خورپي يه كبينين و دوودليا هه لئه له رزي. كه به يه كتری گه يشتين؛ شه خته ي دل بووه كوانوويه ك، هه موو پيكر، دهست و مه چه كي ژيان و سيماي بيژاري و په ستيما، له پالدا گه رم كرده وه. مهست و شهيدا، به ديار خه ونه كاني يه كتره وه گريايين و به رووي مردنا، پيگه نيين. نه بو پيروزي خاك سه رمان نه واند و نه روونايي نيو چاوي خواكان، كويري كردين.

ته نيا شه ويك بوو: شهوي سه ما بو مهرگ كردن و ره وه كوچي بالنده كاني خه مينی. شهوي ئاوابووني ئه ستيره ي خه مه ره شه كاني ته نيایي و دلته نگی، شهوي جاويداني و به سه ردا داباريني گوله سپييه كاني ئه وين.

دهستبه ردان له كوچي سووري دل.

شهوي داباريني گريه ي خه نيبوون به دیداري يه كدی. هه لكردي زرياني له ئاميزگرتن و رامووسان. سووتاني گوله كاني بيده نگی و خو خوار دنه وه.

شهوي سه مینه وه له بازووي به به ردكراوي ياساكان و نه فره تکردن له بالاي يه فکردووي نه ریت. شهوي هه لپه رين له سه ر كه لاشي بوگه نكردووي په يامبه راني درو ئاسمانيه كان.

شەوى مردن، بەلام مردنىكى ھەمىشەيىي نىو باوھشى تاسە
و ئارەزووى لەش.
تارىكوروونى بەيانى، كە جىم ھىشتن،
لەسەر گۆنای ھەر يەككىتان، گۆلى چەند ماچى پووابوو،
دلىش بووبووھ گلگۆى يادە تالەكان و
بەھەشتى يادگارى شيرين.
چ دەستىك ئەتوانى خۆشەويستىتان لە ديوارەكانى پۆح
دامالى! چ بايەك ئەتوانى گوللوى ئەوينى ئىوھ،
لە گۆلى دل بکاتەوھ!
ئىوھ، گوللوى ئازار و ھەتاوى نىگەرانى بوون.
ئىوھ ساتە مەستەكانى پۆح،
سكالای بىدەنگى دل و
پىكەنين بوون.

ئەوسا، ئەوین: شیرین بوو وەك نیگای مەستی چاوەكانت، تال بوو وەكو دووركەوتنەوت

كزەبای خەم، بەرەو زەریای یادەكات هەلمئەگری و گوی لە
نمەى بارانى هەورى سپى و ترپەى گەلاڤزانی ئەم پاییزە
زەردە ئەگرم. سەرم ئەنیم بە سنگى شینی ئاسمانى ئەوینەو
و گونای ئەستیرە ماچ ئەكەم. بیدەنگ كە دیم، كە دەست
ئەكەم بەناو دنیاى زولفى شەوتا و بۆ ئەستیرەیهك ئەگەریم،
لیم هەلدییت و بەرەو ئاسمانى بال ئەگری: “گورستانی
خەونەكانمە.” بۆ لیم هەلدی! كى ئەلى ئەستیرەكانى زولفى تۆ
لەو ئەستیرانە جوانتر نین، كە لە ئاسمانى ئەم پاییزەدا ئەیانینم.
كى ئەلى زولفى شەوى تۆ، لە شەوى ئەم پاییزە رەشتر نییە.
ئەى بۆ ساتى ئارام ناگرى و زولفت نانیتە دەستمەو. خۆ
غەریب نیم بەو دنیاىەى تۆ بالت تیا كردۆتەو.

تەمى شینی یادەكات، بەرەو زەریای ماتەمینی هەلمئەگری و
سەر بە هەموو كۆلانیكى تاریكى ناو دەروونى خۆما ئەكەم.
تەنیا هەر تۆى بوویتەتە ئەو مۆمە پووناكەى، نە بۆ ساتى
ئەكوژیتەو و نە بۆ ساتى رەشەبا یاریت پى ئەكا. تەنیا هەر
تۆى ماچى سنگ و دلم ئەكەى. تەنیا هەر تۆى لەم پاییزی
ماتەمەدا، وەك چەپكى خوین لەناو دلما مەلاس بوویت و
لەگەل نمەى هەموو بارانیكى سەوزا ئەتخۆمەو. چونكە ئەشى،

بەر بە یانیک، ھەموو گیانم بتووتەو ھە و منیش بە تەنیا بۆ مەرگی
ناکاوی خۆم سەما بکەم. چونکە ئەشی، بەر بە یانیک ھەموو
گیانم ببیتە دیواری سپی و ڕێ لە گەرانەو ھەی بالندەکانی شەو
بگری. بە تەنیا ڕێ لە تۆ ناگری، ئەی ئارامی دلە پەست و
غەمگینە کەم.

تۆ ماندوویت و ھیندەدی دلەم کە بیر لە پرچی خاوت ئەکاتەو ھە
و جوانییت ئەگریتە باو ھەش، گولە ڕەشەکانی ماندوویتی بە
ھەلچوونی بالا کە تا ھەلگە ڕاون. تۆ بەم ماندوو بوونە گیانییت،
دژی مردن ڕائەو ھستی. بۆیە لە بەردەمی مردنتا ماندوو ئەبم!
چونکە ئەشی، ھەموو شتی لە کۆتاییدا بمریت و بپریتەو ھە، بە
تەنیا گیانی تۆ نەبی، چونکە ئەشی، ھەموو شتی لە ماندوو بوونی
خۆی بگا. بە تەنیا من، لە ماندوو بوونی گیان و دلە ناگەم. تۆ
ھەر ماندوویت و ماندوونییت، چونکە ھەرچی شتیکی ھەییە، لە
تۆدایە و تۆش لە دلە ھەموو شتیکی گەردوونای.

ئێستا ئەتوانم بە چاوە سوورەکانم کە خوینی ڕقیان تیزاوە
بتبینم و ماچت بکەم. ئێستا ئەتوانم لە بەردەمی جوانیتا یەخە
ئاسمانیش دادڕم، بەلام سەرم، ھەر سەرە ماندوو ھەکی جارانە،
ھەر تەنیا بە ڕاکردنی بۆ تیشکی خۆری دلە تۆ، ماندوو ئەبم.
خۆم لە ڕاوەستانیکی مردوودا ئەبینمەو ھە. کێ ئەلێ تیشکی
خۆری دلە تۆش، وەک تیشکی خۆر، نامسووتینی!

چەندین لافاو ھەلیکرد و پەرەیی دلە بەسۆزە کەمی ڕاتەکاند.
تۆش ئەو قسانەش خۆش ئەویست بەختیار بیان بۆ ئەھینای.
تۆ لە بەردەم تیشکی خۆرا سەمات ئەکرد، بۆ سووتانم
نەئەگریای. چەندی ئاسمان دیتە ناو پەرەیی دلەمەو ھە و ئەبیتە
ئاوازیکی مەنگی بیکۆتایی. ھیندە دلەم، بە گریان ت گەورە ئەبی.

تۆ ئەزانی، لە نمەى ھەر فرمیسکیكى نھینیتا، چى ئەبینم! تۆ ئەزانی، چۆن دلم دینیتە خورپە، کە لە بەردەمى ئازارەکانتا شەكەت و ماندوو ئەبم! دە بۆ ساتى، سەرم بخەرە کۆشتەو، با بە ھەموو توانامەو فرمیسكى چاوە کالەکانت بخۆمەو و تیر تیر بنووم. کى ئەلى من بە فرمیسكى چاوەکانت گەورە نابم! گەورە نەبووم!

بیدەنگیت بۆتە پاچىكى توورە و لەبرى خاک، سەرى من ھەلئەداتەو و لەگەل دەرپەرىنى ھەر تۆپەلەخوینىكى سەرما، زیاتر پى لە زەمینەى خۆراگرتنم گیر ئەکەم. بلى نەتەوى تەرمى کۆمەلى ئازارى ئەم خەلکە، لەناو سەرما، بنیژیت و جیم بەیلی؟! تاكو ھیندە بەناو خۆما شۆر بېمەو، لق و پوی ئازار دەركەم و بېمە کۆرپەى خەمەکانت. تۆ نیت! دەرگای دلە پەست و غەمبارەكەت، لە بوونتەو، بۆ خەم و ئازارى خەلکى کردۆتەو و لە ھیچ لافاویكى کوشندە توورە نابى. تۆ نیت! ئەزانی چۆن لافا و لە دلتا مالیکەى! ئەى پاسەوانى شەوانەى ئەم دوورگەى، ئەى ئەوەى لەنیوان مردن و نەمردیدا، سەرت تەنیا ئاگرىکە و باوھش بە دەروونما ئەکا، ھیندە مالیم بە چەپۆكى پاچەکانت، نەك ھەر سەرم، بەلكو تەنانەت ئەو دلەش کە جىگای نووستنى شەوانەى ئافرەتیکە، لە ساتىکا چەندەھا جار بەناو خاکی مردنا ئەروات و ئەنجام دیتەو بۆ لای خۆم. کى ئەلى من دلى خۆم بەند کردوو، با بى لەگەل ھاوړیکانما، با بى لەگەل دەستى تۆدا، شەوى لە رەشمالى دلما بەسەر بەرى.

کە منال بووین لە ولاتىكى ئازىزا گەورە ئەبووین، تۆ ناوت لى نابوو: “ولاتى دلى زیندوو مردووکان.” کە منال بووین، پر بە دلما باوھشمان بە خاكا ئەکرد، درەختەکانى ئازارمان ئەکرده

کۆل، به دواى تيشكى مانگه شهوى هاوينا نا پامانه کرد، تا پيکه وه، ئەبووینه په پوولهى شهو و به ئەسپايى له سووتانىكى مه زندا ئەتواينه وه. ئیستاش له م سووتانه دا ئەشى، له گه ل خۆرا، تيشكىكى تر فریدهینه سهر ئەم خاکه و به پيى په تی به هه موو لایه کا راکه ین. ئیستاش ئەشى، جارێكى دى، له بهردهم سیبه رى ئاو و گوله نیرگزیکا بمرین. ئیستاش ئەشى، به مردنمان په یکه رى ئەو ئازارانه ی له م خاکه وه هه لمانمژین، له سه ر دهستی خۆر پراگرین. ئیستاش ئەشى، خۆر ماچکه ین و ئاسمان له دلمانا پالڤه ین. چى هه یه وهک دلی ئیمه، چى هه یه وهک دلی ئەم خه لکه، ئاوه لا بى بو ئازار و خۆر په رستن! چى هه یه وهک دلی ئیمه، چى هه یه وهک دلی ئەم خه لکه، ئاوه لا بى بو په لامارى شه یتان و شه ر و مردن!

دووریت ئەو دره خته سه وزه یه، هه موو پوژى، باوهش ئەکا به دلما و له سه ر سنگم پال ئەکه وئى. دووریت ئەو بالنده ی ئاگره یه، له سه ر سه رم بال ئەگریت و به ته نیا ئەو عیشقى سه رمه. دووریت ئەو شه وه مه زنه یه، که تیا یا دهست ئەکه مه ملی خه ونه ئالۆزه کانم و وینه که تی تیا ئەبینم. دووریت دلمه، جیم ئەهیلئى و جیم ناهیلئى. ئەوه تا ئیستا له سنگما ئوقره ناگرئى و خوی ئەداته بهر شه پۆلى خوینه که م و په له ی خۆفریدانیتى بو سه ر زه وى. کئى هه یه ئاوازیكى تر بو مردنم دابنیت و تووره نه بی له و که سانه ی له پشت دیوارى شه وه وه نه خشه ی کوشتنم دانه نین!

به ره و زه ریای یاده کانت، کزه باى خه م، هه لمئه گرئى و دهست بو بارانى هه لئه برم. چاوت لیمه ته نیا یه کم، نهء ته نیا نیم و له بهر بارانا ئەسووتیم. که باوهش بو دره ختى ئەکه مه وه، چاوت لیمه، چۆن ئاویزانی یه کتری ئەبین و له یه کتر ئەتویننه وه. که ئەشگه مه ناو تاریکی شه وان وه، چاوت لیمه چۆن له نیوانی

قەلەمەكەم و پارچەكاغەزىكى سىپىيا دائەگىرسىم. ئەگەر شەيداي داگىرسانى سەرى منى، ئەو سەرم، گەر تەنياش بىم، دىنيام لەوہى مارەكانى سەرشانم لە برسە ھەموو تۆپيون. ئەو سەرم، گەر تەنياش بىم، دىنيام لەوہى ھىچ دالىكى ئەم دوورگەيە، ناتوانى سەرم بىكاتەوہ بە ھىلانە.

من عاشقى ئەم گەردوونەم؛ ئەو گەردوونەى جاريك نەمتوانيوہ تىايا پر بە دلم ھەلپەرم و سەما بۆ گىانى خۆم بىكەم. من عاشقى ئەم گەردوونەم، لەوہتى چاوم بە عەشقى كرڈوتەوہ نەمبىنيوہ و عەشقى ئەويان فير نەكرڈووم. سۆزى ھەناسەكانى منە ئەم گەردوونە و لەوہتى ھەم پر بە دەمى سىيەكانم ھەليئەمژم و بىزار نابى. دەستى چ رەشەبايەكى تۆ! ئەى ئەو ھىزە بىھاوتايەى لەگەل خۆتا ھەلمئەگرى و پرچى كالى خەونەكانم ئەرنىتەوہ. چ رەشەبايەكە دەستى تۆ! ئەى پەناگاي ھەموو نەينىيەكانى نىو دلم. ئەى بۆ كە ئەتبىنم دەستىشم لەبەر پەيكەرى جوانىتا چۆك دائەدا و دەرگاي دلم ناكاتەوہ. زەرياي چ خەمىكى تۆ! بۆ نامدەيتە بەر شەپۆلى زەريا توورەكانى نىو دلت و بەرەو كەنارە دوورەكان رامنمالى. خۆ من لەويش، ھەر ئەم مروڤە عاشقەم. تۆ ئەزانى مروڤ كە جارى عاشق بوو، جاريكى تر عاشق نابى! تۆ ئەزانى، مروڤ لە ئاگرى عەشقى خويا بۆ تەنيا جارى گر ئەگرى و جاريكى تر گر ناگرى! ئەى بۆ لەوہتى عاشقى سەرى خۆم و چاوانى تۆم، دەستى ديويك چاوەكانم كویر ئەكات و سەماكانم لى تىك ئەدا! نا!!! گىانەكم كى ئەلى پۆژى دەستى عەشقە كىبووہكەى خۆم، نانيمە نىو دەستى ئەم خەلكەوہ و بۆ دوايىن جار لەسەر سنگت ھەلناپەرم. نا!!! گىانەكەم من ھەرگىز لە كویربوون نەترساوم و ناترسىم، كى ئەلى مروڤ تەنيا بە چاوسەيرى جوانىيەكان ئەكا!

کزهبای خەم، بەرەو زەریای یادەکات هەلمئەگرێ و تۆش
بە تەنیا پالکەوتوویت و ئەروانیتە ئاسۆ بەرین. ئەروانیتە
نەینییەکانی ئەم گەردوونە و ئەتەوێ پێ لە مردن بگری! تۆ
بە تەنیا چۆن سەر ئەکە ی بەناو گێژەنی مردنا و دەستت ناگاتە
دەستی من! تۆ بە تەنیا چۆن ئەتوانی بیرەوهریبیەکی تر بۆ ئەم
دلە پەستە ی من و بۆ ئازارەکانی ئەم خەلکە بنووسیهوه! خۆ
تۆ هیشتا نەبوویتە تە چرۆی خەونە سەوزەکانی ئەم سەدەیه.
وەرە دەستت بنێرە دەستمەوه. تۆ ئەزانی، کە دوو ئازاری
دەروونی یەک ئەگرن و لە باوەشی یەکتریا ئەتوینەوه، چیان
لی دی و چۆن گر ئەگرن!!

نووسینی: ۱۹۷۹/۸/۲۵
نووسینەوهی: ۱۹۹۱/۲/۱۰

بينين

بالندهى تهنيايى
له پروناكيى نيو چاوانت نه خواته وه و
خه ونه كانت له بنارى دوودلى و ترس و گومانا
به جى ديللى.
نائوميديت، گريكه و
له نيو دهسته ره شه كاني پرواوه هه لئه كا،
سيمات له مهرگ نه گريت و بيناييت نه كا به سووتوو.
دله شكينراوه كه ت له نيو نازاره كاني خويدا گر نه گريت و
ته نيابيش نه بيته هاوده مى روى شكسته و نه سره وتووت.
دهست له ژييه كاني ناخت نه دهى
رهنگى ونبوونى خاكيكى ويړانه پيش چاوانت دائه گريت و
دهنگى هه لديراني ره وه نه سپيكي سپيت ديته بهر گوى.
نه بينيت:
مناليك نه گه ريته وه و
نه بى به تنوكى ناوى پيروژ.
دايكيك له كولانى سله مينه وه دا ون نه بى.
دهست له ژييه كاني ناخت نه دهيت و
نامو بوون نه كهى به نيشتمانى ترس و
نيشتمانيش: گولدانىكى له ت له ته و

كەپۋوى نامۆبوونىكى ئەبەدىي لى نىشتوۋە.
 تاراي گومان
 بەسەر پووخسارتا ھەلئەدەي،
 گۈلئىكى سوور لە قژى پەشى تەنيايى
 ئەكەيتەۋە و سىماي خەونە سەوزەكانتى
 پى رەنگ ئەكەي.
 ئەبىنىت: چاۋىك لە تارىكىستانى خۇيدا
 بەدۋاي بىنندا ئەگەرئى و
 كوئىربوون ئەكا
 بە نىشتمانى خەوبىنين.
 سەمايەك لەشت دائەگرئى.
 دەست بۇ ژىيەكانى ناخت درىژ ئەكەي،
 نە ئاۋازىكى شىرىنت دىتە بەر گۈي و
 نە نالەيەك بۇ دۋايىن جار لەنيو خۇيدا ونت ئەكا.
 “سەرت گەرمە و
 بئەكەش لە دابەزىنىكى سەيرايە!”

۱۹۹۵/۱۰/۵

نهنییه کانی شه و هه لوه رینی باله ره شه کانی ته نیایی

نه قه لای ره نگینی ژیان په ناگای دلشکاوانه و نه گورستانی
خوکوشتن! چ نابینایه چاوی چاره نووسه سه پینراوه کان و
دهستی رق. نه به ساته مهسته کانی ئەم بوونه رام ئەبین
و نه تووله پیکانی یاخیوون به ره و که ناره دووره کانی
خوکوشتن کیشمان ئەکن. به دهستی چ مهرگیگ لاشهی
له زه لکاودا ونبووی خه ونه کانمان هه لکیشین و به کام هه ناسهی
سه هۆلینی بسپیرین! رپی هه واری چ چاره نووسیک بگرینه
به، کولی دل به چ ئاواتیک بدهین و له گورستانی کام خه مدا
لاشهی زیندووی خه ونه کانمان بنیژین.

خواستنه کانمان به لق و پوی چ دره ختیکی ژیاندا هه لبواسین!
هاورپییانی ساته کانی سه رفرازی و سووکنایی رۆح، ئەمه
سه رده می هه لوه رینی گه لاه زه رده کانی خه نده و به ئاگاهاته وهی
لاشهی ره شه هه لگه راوی مهرگه. با له تاریکستانی ئەم ته نیاییه
ئه به دبییه دا، کورپیک بو ته رمی یه ک له دوای یه کی خه ونه کانمان
بگریین و پیکه وه له نیو ساته کانی مردن و ژیانیکی سه رمه دیدا
سه ما بو گیانی تیکچرژاوی خومان و ئەم سه رزه مینه
به دۆزه خکراوه بکهین.

با له کانیای خه مه کانی یه کتر بخۆینه وه و سترانی نامۆیی بو
خه ونه به سه رچوو هه کانمان بچرین. چاو بیرییه هه ره سی یه ک

له دواى يهكى هيوكانمان و نوٲٲٲك بٲ سهروهري رٲٲحمان
دادهين.

لهم ههواره تهنيايه دا، بٲ له خهونه پاكهكانمان، چى ئه توانى
سووكنايييهك به دلمان بات. كى ئه توانى چاو له گوناوه
ئاوييهكانمان بٲوشى و دهستى ساتهكانى ورووژان و ههرهس و
شٲٲبوونمان بگرئ. چ دهستٲك ئه توانى له رٲووبارى به خورى ئه م
ژيانه سهنگينه قوتارمانكا. بٲ له خوٲمان، كى ئه توانى، له بهردهم
گهلهگورگى ئه م شٲوانه ئه بهدييهى رٲٲحا، دوو بالى ئه فسانه يى،
سهريكى به كلٲه بوومان بٲ ببهخشى و به رهو ئاسوى ژيانىكى
دى ههلمانگرئ. بٲ له سهرى به سهر نهكراوى خوٲمان، كى
ئه توانى، له بهردهم مالى وٲرانه و كاوبوى بٲر كرده دا، له م
تاريكييه مان دابرى و رٲوومان به رهو ئاستانهى رٲووناكييه كى
ناديار وهركٲرى. له م گوره پانى تفهنگ و شمشٲر و گر بارانه دا،
دهستهكانى خوٲمان نه بٲٲ چى شك ئه بهين، تا بيانكهين به قه لغانى
پاراستنى كوٲرنه بوونمان. له ناو زهلكاوى يه فكر دهنه وه و هٲلنج
و هه راجكر دنى له شه مردووه كاندا، درهخته وه نه وشه يييه كانى
ئاره زوييه كى ديوانه و خوٲرشينى مهستى نه بٲ، شنه باى نٲو
پرچى سهوزى چ درهختٲك به دنياى خه يال و ساتهكانى له زه تمان
ئه سپٲرى!

چ بٲ سهودايه بازارى رٲٲحى هه لوه داي ئٲمه! چ نابينايه
چاوى رٲق و دهستى چاره نووسه سه پٲنراوه كان! گٲژهنى ئه م
بوونه تاله تا بٲٲ زياتر له نٲو خوٲدا و نمان ئه كا و ناگهين
به مهرگ. ره شه باى ئه م كاره ساته گه ورانه تا بٲٲ زياتر
له گه ل خوٲدا هه لمانئه كا و ناگهين به دهنگ. له نٲو خه ونى
رهنگه كاندا ئه سووتٲين و دهستمان ناگا به داوٲنى پاك و
بٲگه ردى بٲرهنگى. له نٲو گرهى تٲراماندا ئه سووتٲين و ناگهين
به شنه ي ديمه نى بيناييمان رٲوونكات وه.

لەم دۆزەخە شیرینەدا بە سکاڵای بیدەنگی دل و خەرمانەى
خەم نەبیت، ناگەین بە هیچ. نە گۆرستانی خۆکوشتن پەناگای
دلشکاوانە و نە قەلای رەنگینی ژیان!

۱۹۹۵/۷/۱

تاریکستان

چرایه‌کە‌ی دەستت هە‌لکە،
تا له مندا خۆت ببینی و داگیرسیی.

۱۹۹۶/۲/۲۰

گریان

منالیک ئەگری

میهره بانی و چرای خهونه سهوزه کانمان، له بالای منالیکدا
گر ئەگرن. چهند لاشهیه کی بی سهر، له نیوان بیرکردنه وه
و تیرامانا هه لواسراون. چهند سه ریکی بی چاو، له دیتنا،
ئاییندهیه کی قه ترانی و پووتیی خویان به دی ئەکه ن.

چاوی بی بینین! بینینی بی ئەندیشه، له نیو بوشایی چاودا
له رابوردوویه کی ویرانه و ئاییندهیه کی ویرانه تر ئەگه ری.
بهیه کداکه وتنی ئەو خه ونانه ی دهستی نه ریت و باهۆزی
ریسواکردن له چاوانی هه لئه سویت. تاریکبوونی نیگای ئاسمان
و به لاداهاتنی جریوه ی ئەستیره کانی رۆح.

منالیک ئەگری

منالیک له ئاسۆی ئیوارهیه کی ترسناکدا تووی خهنده و عه شق
ئەچینی. له پیچی کۆلانی له دایکبوون و سووتاندا، جهنگ له
بالای منالیک ئالاوه و هیواکانیش وهک ساته کانی خه مینی و
خۆخواردنه وه رهش ئەنوینن.

پیاوانی خوین، پرووشه ی کلوه سپیه کانی پیکه نین به ری
چاوانی گرتوون، سیمای سپی منالان و بیناییمان له
ئاییندهیه کی ئیفلیجدا به دی ئەکه ن.

بالای منالیک به گری درۆ و برووسکه ی په یامه ساخته کان

دائے گیرسی. منالیک ئەگری و لەنیوانی دەستەکانیا خەونەکانمان،
چەپکە گولیکی ژاکاوه و رەشەبای مەرگ لە ڕوومەتانی
هەلنەسووی.

دالیک؛ رەش وەک سەری پیاوه پووتەکانی جەنگ، گولەباخی
ئەقین و درەختی خۆشەویستی کردووین بە هیلانە.
منالیک، بە دەستە گرەکانی، قژی ئالۆسکاوی ڕابوردوی
گرتوو و بەدوای خۆیدا، بەرەو پیچالی گۆریکی نادیار
راینەکیشی.

لێرەیش، لەنیو دلە تەنیاکاندا، منالیک “شیتانە” پیننەکەنی!
ئەمە سەرەتای چ مەرگیکە، کۆتایی چ ژیانیک!
بەهاری چ بوونیکە و گەلاریزان و
گیانەلای چ نەمانیک!
منالیک پیننەکەنی!

۱۹۹۴/۲/۲۶

تو

بو سه رگول

له تریفه‌ی پیکه‌نین و
دانه‌ی مرواریی فرمیسه کانت
تارا بو بووکی رۆحم چی ئەکه‌م
تا له سه‌رمای ژین
له گره‌ی مه‌رگ
دوورم خاته‌وه

مشتی شنه‌بای نیو پرچی خاوت
له نیو قه‌فه‌زی دلدا به‌ند ئەکه‌م
تا له سه‌ر دوندی نائومی‌دیا
به پرووی ژيانا هه‌لمکاته‌وه
دهستی له‌رزوکی ته‌مه‌نم
بگری و
به نووری عه‌شقت
جوانم کاته‌وه

۱۹۹۶/۱/۹

تیکه لبوون

که له شمان تیکه ل یه ک ئه بی، له زهت ئه بیته باران و وا ههست
ئه که م: خاک بوئی ئه قینی لی دئی، ئاگر به دهم ژیانه وه
پیئه که نی و با ئه بیته وه به منال،
ئاویش ئه گری.

۱۹۹۵/۴/۱۲

ته نیایی

له نیو چاومدا: پروونا کاییت.
له ناخمدای: تالی و شیرینی ژیان و
له نیو ده ستما: بالنده یه ک،
له خوینی خوئی
ئه خواته وه.

که دیار نابی،
سه ر بو ئاسمان هه لئه برم و
له خواکان ئه پاریمه وه:
له سه ر به ردیکی رهش،
له نیو زه نویری
بیروینن
تا سیمام رو شنکاته وه.

که دیار ئه بی،
سه ر ئه ده مه به ر قه لبه زه ی خه ونه کانم و
گوئی بو ئاوازی بیهاوتای ناخم ئه گرم
له خواکان ئه پاریمه وه:
له سه ر بالی فریشته یه ک
له نمه ی ریژنه بارانیک
بینه خشینن

تا له م ژينه م
دوورخاته وه.

له نيو چاوتا: تاريخايم.
له ناخدا: تالي و شيريني ژيان و
له نيو دهسته ره شه کانتا: بالنده يه ک،
له خوينه که ت نه خواته وه.

۱۹۹۶/۲/۱۲

له خوگه ران

كه سى به بالاي خه مم ئه گريت و
كه سى له بهر گه لاپريزاني پيكه نينا
جييهك بو روجى تاساوم ئه كاته وه
كه سى ئه مباته وه بو ساته كاني پيش له دايكبوون و
دهستم ئه نيته نيو دهستي فريشته كاني مه رگه وه.
له ديياري پاكي خوشه ويستيم دائه بريت و
به دهرباري نائاشناياني دويني و سبه نيم ئه سپيري.
كه سى دهرگايه كي دلي خوي به پرووي خه ونه ليله كانما
ئه كاته وه و به به زه يي و سوزه ي گريان،
ماته مينيم دائه پوشي.
له ساته مه سته كاني ته نيائي و خوبينيدا،
كه سى رووبه پرووي ته وژمي زين و
گيزه لووكه ي تيكه لبوونم ئه كاته وه.
كه سى ئه بيته به رده بازي ريم و
به ره و كه ناره كاني بيده نكي و
نيو خيوه تي ته نيا بوونم ئه باته وه.
منيش له م تاريكستاني نه بوون و هه بووندا،
له دواي ناكه سى ئه گه ريم،
به ر پييه كانم روشنكا و

تالیٰ له نووری جوانیی خوی له سهر چاوانم جی بیلی.
کهسی به بالای رقم نه گریټ و
کهسی به بالای بلندی خوشه ویستی.

۱۹۹۶/۷/۲۵

!!!!

بالندهیهک لهسه ر سه ری داوه لیک هه لنیشتوو ه،
ئاوازی شادی ئه چریت و ترس ئه نوینی.

۱۹۹۵/۴/۴

شەو

كۆقانى دل، يا سەوداي فيراقى دۆستانە ئەمشەو،
كە رېم پىن نادا، لە ساي تريفەي مانگى سيماتا،
سەرم بە رېژنەي باران بچوئىم.
بكەم دواسەماي مەستانە ئەمشەو.

۱۹۹۶/۳/۱۸

گولستان

که بارانی هەر جوانییهک له پووم ئه‌دا،
گولی عه‌شقت له‌نیو چاوما ئه‌کریتته‌وه و
ناخم ئه‌بی به گولستان.
پۆحیش به‌شنه‌ی به‌ربه‌یان.

۱۹۹۶/۵/۷

پوڙهه کان

به رچاوم رهش نه کا، دووریت.
نزیکیشت، لیم ناگه ری، چاوم به پرووی ته نیاییا بکه مه وه و
بالندهی خه م له ناخمدا هه لفرینم.
پوڙهه کانیش تارای زهردی نیگه رانین،
به سهر ته رمی خه ونه کانماندا دراون.

۱۹۹۶/۷/۱۱

خەون

كە بە كىلگە كە دا تىپە رىن، جووتى پۈستال، چنگى خۇلى تىكشكان
و چەند پارچە يە كى سنورمان لە ژىر پىستى “جەنگاوەرىك” دا
دۆزىيە وە.

كە كىلگە كە مان بە جى هىشت، هىچ جىپىيە كمان ديار نە بوو،
پەپوولەى چەند ماچىك نە بى، بە سەر گولە گە نمە كاندا هەلئە فرىن.

۱۹۹۳/۴/۴

مردن

شهو دڀيت. به دهسته نه رمه كانت پيلووه كانم نه كه يته وه و
دوا تيشكي پروناكيي ژيان له چاوه كانم ده رديني.

رږوژ دڀيت. سيپه ري به رديك له پشت سه رمه دائه نييت و
له چاو تروو كاننيكا، له پيش چوانم ون نه بي.

دلڼه كه ي به تاريخستاني ونبوون.

شهو و رږوژ، وهك داوي ژيان، له پييه كانم ئالاوي.

۱۹۹۶/۱۱/۱۱

گولہ شینہ کان

تۆ چرایه کی ئازاری، له شهوانی ته نیا ییما دائه گیرسیی

تۆ لیرهش له خوینما ئەژیت، له رینه وهی قژی خاوت، بۆته جوولهی ئەو ره شهبا ترسناکهی، له گه ل دهرکه وتنی خۆرا، ئەگه رپته وه دەر وونم. تۆ به ته نیا ییت و شه پوله کانی ئازاریش، له دووره وه، باوهشت بۆ ئەکه نه وه. ئەم شه پۆلی ئازارانه، شهوانه ئەبن به پوله کۆتری سپی و هه والی تۆ، ئەدن به دەر وونی سرپم.

ئەوا بی تۆ، دلم بۆته هیلانه یهک، هه رچی کۆتری سپیه، تیا یا بوونه ته شه پۆل و بۆنی قژه خاوه که تم بۆ ئەهینن. ئەوا بی تۆ، دهستم خستۆته سهر دلم، نه با شه پۆلیکی تووره هه لیگری و له که ناری نامۆییدا، به جیی بیلی. ئەوا بی تۆ، سه رم ناوه ته سهر ئەژنۆم، ئەلئی بزما ری ئازاری پیوه به نده، نه با وره ی ره شه با یهک له ئەژنۆمی جیا کاته وه. ئەوا بی تۆ، له بیابانی ئەم شه وه تاریکانه دا، دیم و ئەچم. گوئی ئەگرم له مۆسیقای هاژهی تافگه کانی ولاته که م، ئەگه رپیمه وه بناری ئەو کیوانه، ئەگه رپیمه وه زیده که م.

ئیس تاش به ته نیا له چۆلی بیابانا تۆم له لایت و بۆنی نیرگسی کو یستانم بۆ ئەهینی.

تۆ ئەی په ری نیرگس و فریشته ی گولاله سووره، که بیتۆیی ته نگ به دەر وونم هه لئه چنی، دنیا ئەبیته گۆمیکی یه کجار

قوول، هه تا زیاتر به ناو دەر وونیا رۆ بچم، جوانیی تو و
هاژهی ولاته دووره که می تیا ئه بینم. که بیتویی، تهنگ به
دەر وونم هه لئه چنی، ئه م خه لکه ئه بنه گولاله و له سه ر سه رم
چرۆ ئه که ن، چونکه ئیستا له کاروانیکی مه زندا، سه ما بو
تیشکی خۆر ئه که ی، چونکه ئیستا له ئازاری ئه م خه لکه دا
ئه تویتته وه و
گینگل ئه ده ی.

ئه تبینم: بوویتته ته فریشته ی ئازار و به یانیان به ره و کانی
دییه که مان شوڤر ئه بیه وه. ئازاره کانی دییه که مان، ئه ده یته
ده م خوڤه ی ئاوی ئه و کانییه و ئیوارانیش، وه ک فریشته ی
ژیان بیت و گۆزه ی خیرت له سه ر شان بی، بو دییه که مان
دییتته وه.

تو لیڤه ش له گیانما ئه ژیت، له رینه وه ی قژی خاوت، بوته
جووله ی ئه و ره شه با ترسناکه ی له گه ل دهرکه وتنی خۆرا
ئه گه رپیتته وه دەر وونم. په نجه کانت بوونه ته چرای ئازاری
رپی سه ربه ستی و هیوای ژینم. تو لیڤه ش وه ک نه رمه بارانی
پاییزانی زیده که می، به سه ر گیانما ئه بارپی.

لیڤه ش ژانی ولاته که مم بو ئه هینی، ئازاره کانم له گه لدا دابه ش
ئه که یته، به دەر وونما رۆ ئه چیت و بو ته نیایی ئه مسووتینی.
تا ئه و کاته ی وه ک چرایه ک ئه بمه په نجه ت، تا ئه و کاته ی
وه کو په نجه نه رمه کانت ئه بمه چرا و کلپه ی گریکی رووناکم
تیا ئه بینی.

۱۹۷۸/۱۰/۶

پروونکردنه وهی شهو

چی جوانتره له زهرده خه نهی سهر لیوت!
چی جوانتره له په خسانی زولفی ئالوز و په شیوت!
چی جوانتره له بریسکی چاوی کال و له هه تاوی قژی زهردت!
چی جوانتره له و خونچه یه ی له ناو دلئا، ده می بو ماچی
لیوی خور کردوته وه! چ بایه که له شه ویکی وه ها ساردا،
دیت و بالا ئالتوونیه که ت، رائه ژهنی! چ خوریکه له ناو گیانتا
هه له اتوو و وا خه ریکه سه ریشته دانه گیر سینئ!
گه ره ناسه ی کپکراوی خه لک نه بیته.
تو ئه زانی، جوانترین شته له هه ناسه ی ئاگراوی خه لکدایه!
تو ئه زانی، جوانی که ئه گاته لوتکesh، له سنگی خه لک تیپه ر
نابی و ده ست له هه ناسه به رندا!
ئه وه نییه، هه ناسه ی گیانی ئه م خه لکه، هه موو شه وی
قردیله ی ماچیکی زیندوو، ئه کا به ناو قژی شه ودا!
ئه ی تو کورپه ی کام هه ناسه و کام ئازاری؟!
تو به هه ناسه ی دهروونیکی به رفران سه وز بوویت و
سه وز ئه بی، بویه ره گت له ناو جه رگی ئه م خاکه دا داکوتاه:
“خاکی دلم.”
تو په ره ی ژاکاوی دله بیئارام و ژانگرتوو ه که ی سنگی منی.
تو له ئاوینه ی گه ردووندا جوان ئه نوینی و له دلی منیشا سه وزیت.

بۆيە ئەتوانم لەبەر ئاسمانى جوانىتا و
 لە كۆپەي تەنيا ماچىكتا بسووتىم و
 هەتا مردن، دەست لە پرەوتى دلم بەردەم.
 دە پىم بلى: ئەوەى بەم رىگايەدا برۆا،
 ئەوەى بەم هەناسەيەدا برۆا،
 بلى دلى گەورە بىت و بال لە ئاسمانى جوانىيا بکاتەو!
 بلى مروڤىكى مردوو، بە باي هەناسەيەكى خەلكى و
 بە بارانى خۆشەويستى بژىتەو!
 ئەى بۆ لەوەتى شەو هەيه، بەناو زەرياي ئەم هەناسە
 كىكراوهدا ئەپرات و هەر تاريكە! ئەى بۆ لەوەتى شەو هەيه،
 لەبەر بارانى ئەم خۆشەويستىيە ئەبەدييەدا رى ئەكات و
 هەر بىدەنگە! بۆ سنگى خۆى هەلنادرئ!
 ئەوەى ئەلى كە جوانىي شەو، لە سنوورى بالە
 رەشداگەراوهدانى تىپەر نابى،
 با پەرەى دلە زىندووهدان هەلدا تەو و
 تىر ماچى شەوى پروت بکات.

۱۹۷۹/۷/۱۳

!!!!

گەر له دەستی تۆ داپریم،
خۆر له ئاسمان ئەبیتەوه.
هەتاویش خۆر بە جی دیلی و
ئەبیتە بەفرەباران و بە تینی
گەرمی دلی تۆ ئەتویتەوه.

دلی تۆ له تینی هەتاو گەرمتەرە.

تۆ ئەو ئاسمانە بەرینە،
شەو له دەستت ئەتویتەوه.
تۆ ئەو خۆرە بیهاوتایە،
هەتاو له گیانتا نووستوو.

چۆن تا ئیستا سەرم نەبۆتە دەستی تۆ!
چۆن تا ئیستا دەستت نەبۆتە سەری من!

بلی دیواریکی تر مابی،
لەنیوانی سەری من و نمە
بارانە مەزنەکە دەستی تۆدا!؟

يا دهست هر دهسته و
سه ريش دنيايه كي ره شي پر له خورپه و
ليناگه رين، بهم شه كه تي و ماندوو يتييه ش،
بي و له سايه ي دنياي پاك و سپيي
دهستتا نؤقره بگري.

۱۹۸۰/۳/۴

له توورەبوونت ئەترسن

قژی خۆرت دائههینا و
چاوت بریپووہ دنیاہک: فراوانتر
له ئاسمان و ڤووناکتر له تیشکی ههتاو.

بۆیه زمانیان بریت و
دهستهکانیان تیکشکاندی
تا نهتوانی باسی تیشکی زیوینی خۆر
بۆ شهو بکهیت.
شهو له دلتا بخهوینی و
قژی پهریی شهو سپیکهیت.

تا نهتوانی دهست بۆ ئاسمان ههلبریت و
باران له دهستتا بکهیته ڤووباری گر.

بهلام سهرت ڤره له ڤووباری ئازار،
دهروونیشیت: توورەبوونیکی مهزنه و
له توورەبوونت ئەترسن.

تۆ به تهنیا توورە نابی، بهلام تهنیایت

که زمانت ئه برن و دهسته کانت
تیک ئه شکینن.
به گلکوی خوینت ئه چوینن.

۱۹۸۰/۲/۲۳

KHABAT AREF

GERANNEWY ESTĪREKAN

Boksförlaget Aura

